

**กรมตรวจบัญชีสหกรณ์เตือนภัย : สหกรณ์ออมทรัพย์ในฐานะสถาบันการเงิน
ของผู้มีรายได้ประจำ พึงระวัง !**

1. สหกรณ์ไทย

มี 6 ประเภทคือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และสหกรณ์ออมทรัพย์ (ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรก ปี พ.ศ. 2492)

2. จุดมุ่งหมายของสหกรณ์ออมทรัพย์

เพื่อช่วยเหลือด้านการเงินแก่สมาชิกที่ขาดแคลนทุน โดยการรับฝาก บริการให้กู้เงินฉุกเฉิน สามัญ และพิเศษ รวมทั้งจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ (กระทรวงการคลังประกาศรับรองให้เป็นสถาบันการเงิน เมื่อ 21 พ.ย. 26)

3. จำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์

ปี 2547 มี 1,457 แห่ง สมาชิก 2.38 ล้านคน ทุนดำเนินการ 546,900 ล้านบาท

4. การใช้เงินทุน

สหกรณ์ออมทรัพย์กู้เงินเพื่อให้กู้มากที่สุด 35.30 % สหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนราชการอื่น 10.95 % ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ 10.72 %

4. ความเสี่ยง

การที่สหกรณ์นำแหล่งเงินทุนระยะสั้น ไปปล่อยให้สมาชิกกู้ระยะยาว โดยการขยายวงเงินกู้เพิ่ม ทำให้สมาชิกกู้หนี้สัญญาใหม่ไปล้างหนี้สัญญาเดิม อาจมีผลต่อสภาพคล่องในอนาคตได้ หากมีผู้ฝากรายใหญ่ถอนเงินออกคราวละมาก ๆ

5. ธุรกิจหลักของสหกรณ์ 4 ประการ คือ

5.1 ธุรกิจการรับฝากเงิน

5.2 ธุรกิจการให้กู้เงิน

5.3 ธุรกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

5.4 ธุรกิจการให้บริการ

ปี 2547 สหกรณ์ออมทรัพย์ครุ มีปริมาณธุรกิจสูงสุด 41.19 % รองลงมาคือ สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ 14.62 % อันดับสามคือ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย 12.56 % นอกนั้น เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนราชการอื่น ๆ

6. เตือนภัยด้านการลงทุน

ตาม พรบ.สหกรณ์ พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติให้อาจนำเงินที่เหลือจากการให้บริการแก่สมาชิกไปลงทุนในหลักทรัพย์หรือตราสารที่ออกโดยภาครัฐหรือเอกชนในรูปของเงินทุนระยะสั้นหรือระยะยาว ซึ่งอาจมีความเสี่ยงจากแนวโน้มอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นในการลงทุนในตราสารที่มีอัตราดอกเบี้ยคงที่ระยะยาว มากเกินไป หรือการลงทุนในตราสารที่ขาดสภาพคล่อง เป็นต้น

7. ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วประเทศ

ในภาพรวมถือว่าประสบความสำเร็จ มีกำไรมากกว่าขาดทุนจำนวน 1,386 สหกรณ์ (จากทั้งหมด 1,457 สหกรณ์) รวมมีกำไรกว่า 21,600 ล้านบาท ขาดทุนเพียง 50 สหกรณ์ เป็นเงิน 7 ล้านบาท ไม่ดำเนินงาน 21 สหกรณ์

สหกรณ์ออมทรัพย์มีรายได้รวม 32,900 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มจากปีก่อน 4.42 % ค่าใช้จ่ายรวม 11,300 ล้านบาท มีกำไรสุทธิ 21,600 ล้านบาท กำไรเฉลี่ยต่อคน กว่า 9,000 บาท สหกรณ์ฯ ครุ มีกำไรสุทธิมากที่สุดคือ 34.56 % รองลงมาคือสหกรณ์ส่วนราชการอื่น 16.06 %

ส่วนคุณภาพของสหกรณ์พบว่า เกินกึ่งหนึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีคุณภาพ โดยมีระบบการควบคุม ภายในอยู่ในระดับดีถึงดีมาก 85.40 % อยู่ในระดับมาตรฐาน 9.14 % ต่ำกว่ามาตรฐาน 5.46 %

8. แนวโน้มการเจริญเติบโต

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2543 - 2547) สหกรณ์ออมทรัพย์มีเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องหลายด้าน ยกเว้นด้านกำไรสุทธิ เพราะภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อปี 2540 ได้ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้รายได้หลักของสหกรณ์ซึ่งมาจากดอกเบี้ยให้กู้ลดลง ผลกำไรสุทธิจึงลดลงไปด้วย

9. บทสรุป

สหกรณ์ออมทรัพย์ เรียกได้ว่าเป็นสถาบันการเงินของชนชั้นกลาง เพราะส่วนใหญ่สมาชิกมีรายได้จากเงินเดือนประจำ ในอดีตมุ่งเน้นการระดมเงินออม ไปให้สมาชิกกู้ โดยยึดมั่นความเสมอภาค และยุติธรรม เงินส่วนใหญ่สะสมจากทุนเรือนหุ้น ให้สมาชิกกู้ไม่นาน จึงไม่มีความเสี่ยงและไม่ต้องสนใจสภาพคล่อง แต่ปัจจุบันความเสี่ยงสูงขึ้น เพราะบางสหกรณ์ใช้แหล่งเงินทุนระยะสั้น จากการรับฝากเงินมากกว่าทุนเรือนหุ้น (ซึ่งถือว่าเป็นทุนระยะยาว) ไปให้สมาชิกกู้ระยะยาวขึ้นและค่าประกันด้วยตัวบุคคล มิใช่หลักทรัพย์ หากสหกรณ์ออมทรัพย์ยังปล่อยให้สมาชิกมีหนี้สินมากกว่าความสามารถในการออม ความคาดหวังว่าหนี้สินของสมาชิกจะชำระได้ทุกคน และหักได้ทุกเดือนอาจไม่เป็นเช่นนั้น อย่างไรก็ตามถือว่าสถาบันการเงินจำเป็นต้องมีความเสี่ยงทางการเงินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ก็ควรป้องกันความสูญเสียตามมาตรฐานสากล คือ

1. พยายามรักษาหรือเพิ่มระดับของเงินทุนที่ปลอดภาระอย่างทุนสำรองไว้ไม่ต่ำกว่า 5 %
2. รักษาอัตราส่วนสภาพคล่องทางการเงินให้เหมาะสมกับความเสี่ยงของสหกรณ์

.....
วิเชียร นุ่นรอด ประธานอนุกรรมการ
การศึกษาและประชาสัมพันธ์ รวบรวมคัดย่อจากการเปิดเผยของนายอนันต์ ภูสิทธิกุล
อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ใน นสพ. มติชน ฉบับวันที่ 27 ม.ค. 48 หน้า 32
.....